

Viite

Asia

EU:n kehitysministerien epävirallinen kokous 14.6.2021; Suomen tavoitteet

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous pidetään virtuaalikokouksena 14.6.2021. Suomea edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri **Ville Skinnari**. Keskusteluaiheina ovat yhteistyö keskitulotason maiden kanssa ja inhimillinen kehitys. Suomi on ehdottanut muissa asioissa agendalle kouluruokailun edistämistä ja kouluruokakoalitiota.

Yhteistyö keskitulotason maiden kanssa

Keskitulotason maiden kanssa ollaan siirtymässä uudenlaisiin yhteistyömuotoihin pois perinteisestä kehitysyhteistyöstä. Tarkoitus on huomioida uuden ulkosuhderahoitusvälineen (Global Europe – NDICI) periaate poliittisiin tavoitteisiin (“policy first”) ja EU:n intresseihin perustuvasta yhteistyöstä sekä koronapandemian vaikutuksesta eriarvoisuuden kasvussa. Global Europe –väline mahdollistaa monipuolisemman yhteistyön keskitulotason maiden kanssa. Keskustelun tarkoituksena on tarkastella, miten yhteistyötä voi parantaa Team Europe -yhteistyön alla ja miten käyttää tehokkaasti EU:n laajaa työkalupakkia kumppanuuksien edistämiseksi ja syventämiseksi. Keskitulotason maiden kanssa on hyödynnettävä tehokkaammin yksityissektorin, investointien ja kauppapolitiikan mahdollisuuksia panostamalla esim. institutionaaliseen kehittämiseen sekä liiketoimintaympäristön ja yritystoiminnan laadun parantamiseen. Dialogia ihmisoikeuksista, oikeusvaltiokehityksestä ja turvallisuuden edistämisestä on jatkettava siten, että huomiota kiinnitetään enemmän yhteistyön tuloksiin. On etsittävä keinoja korruption taltuttamiseksi huomioimalla, että korruption vähentäminen edistää investointien houkuttelevuutta. Suomi tukee EU:n tavoitetta lisätä tukea ja yhteyksiä itäisiin kumppanimaihin ja Keski-Aasian keskitulotason maihin, painatuksina EU:n Keski-Aasia-strategian mukaisesti ilmastonmuutos, kestävyys, demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet. EU:n etujen mukaista on edistää liiketoimintaympäristön ja investointi-ilmapiirin kehitystä ja reilujen työpaikkojen luomista. Kumppanimaiden omien varojen hyödyntämiseen ja verotuskyvyn kehittämiseen on panostettava. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen ja monenkeskinen yhteistyö ovat keskeinen kumppanuuden alue keskitulotason maiden kanssa.

Inhimillinen kehitys

Inhimillisen kehityksen osalta on tarkoitus keskittyä sitä koskevien neuvoston päätelmien toimeenpanoon. Rokotteiden osalta EU ja jäsenmaat ovat ottaneet askeleita rokotteiden parempaan saatavuuteen. Keskustelussa on tarkoitus huomioida tulevat opetushuippukokoukset. Lisäksi huomioidaan ulkosuhderahoitusvälineen (Global Europe) 20 % korvamerkintä inhimilliselle kehitykselle. Suomi tukee inhimillisen kehityksen rahoitustavoitteen toteutumista, koulutuksen rahoituksen kasvattamista sekä Team Europe -lähestymistapaa terveyden ja koulutuksen tukemiseksi osana pandemiasta elpymistä. Suomi painottaa koulutussektorin tuen kohdentamista köyhimpien maiden koulujärjestelmien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen perus- ja toisella asteella (ml. ammatillinen koulutus). Erityisesti on panostettava tyttöjen ja heikoimmassa asemassa olevien ml. vammaisten lasten osallistumiseen, oppimistulosten parantamiseen, opettajainkoulutuksen kehittämiseen ja inklusiiviseen digitaaliseen siirtymään. Suomi tukee komission ja jäsenmaiden

yhteistä näkemystä koulutukseen liittyvän kestävä kehityksen tavoitteen SDG4-arkkitehtuurin uudistamistarpeista ja tavoitteista Global Education –kokouksessa. Suomi tukee yhteistä viestintää EU:n apulupauksesta Global Partnership for Education -rahastolle sen apulupauskokouksessa. Suomi pitää EU:n rokotejakelumekanismin toteutusta ja toimintaa tärkeänä ja sen kuuluu olla COVAX:in lisäksi jäsenmaiden päätyökalu rokotesolidarisuuden edistämiseksi. Suomi on tarvittaessa valmis tukemaan myös muita keinoja rokotesaatavuuden parantamiseksi matalan ja keskitulotason maissa. Koronapandemian taltuttamisessa on tärkeää, rokotesaatavuuden edesauttamisen lisäksi, tukea Team Europe -aloitteita, jotka painottavat muun muassa yleisten terveysjärjestelmien vahvistamista. Terveyspalveluiden tulee olla kokonaisvaltaisia ml. seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet.

Asialista:

Yhteistyö keskitulotason maiden kanssa
Inhimillinen kehitys

s. 4

s. 7

Asia

Yhteistyö keskitulotason maiden kanssa

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 14.06.2021

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johanna Rasimus, KEO-10, johanna.rasimus@formin.fi, p. 050 598 6437

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kehitysministerit keskustelevat uudennlaisista yhteistyömuodoista keskitulotason maiden kanssa siirryttäessä pois perinteisestä kehitysyhteistyöstä. Keskustelussa on tarkoitus huomioida uuden ulkosuhderahoitusvälineen (Global Europe – NDICI) periaate poliittisiin tavoitteisiin (“policy first”) ja EU:n intresseihin perustuvasta yhteistyöstä sekä koronapandemian vaikutuksesta eriarvoisuuden kasvussa. Global Europe –väline mahdollistaa monipuolisemman yhteistyön keskitulotason maiden kanssa. Keskustelu käydään koronakriisin kontekstissa. EU:n tulee edistää kestävää elpymistä pandemiasta. Keskustelun tarkoituksena on tarkastella, miten yhteistyötä voi parantaa Team Europe -yhteistyön alla ja miten käyttää tehokkaasti EU:n laajaa työkalupakkia kumppanuuksien edistämiseksi ja syventämiseksi. Portugali puheenjohtajanaan on valmistellut aihetta laajasti, fokuksessa on mm. vihreä ja osallistava elpyminen sekä kestävä palautuminen kehityspolitiikan eri alueilla.

2. SUOMEN TAVOITE

- *Suomen kantoja EU:n ulkosuhderahoitukseen rahoituskehyskaudelle 2021–2027 on määritetty eduskunnalle annetuissa selvityksissä (U 88/2018 vp).*
- Yksityissektorin, investointien ja kauppapolitiikan mahdollisuuksia on hyödynnettävä enemmän keskitulotason maiden kanssa panostamalla esim. institutionaaliseen kehittämiseen sekä liiketoimintaympäristön ja yritystoiminnan laadun parantamiseen.
- Dialogia ihmisoikeuksista, oikeusvaltiokehityksestä ja turvallisuuden edistämisestä on jatkettava siten, että huomiota kiinnitetään enemmän yhteistyön tuloksiin. On etsittävä keinoja korruption taltuttamiseksi huomioimalla, että korruption vähentäminen edistää investointien houkuttelevuutta.
- Kehitysavun maantieteellisen painopisteen tulee olla Afrikassa sekä vähiten kehittyneiden ja hauraiden valtioiden poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tukemisessa. Global Europe –välinettä ja Team Europe –lähestymistapaa on hyödynnettävä tehokkaasti kumppanuuksien edistämiseksi ja syventämiseksi.
- Suomi tukee EU:n tavoitetta lisätä tukea ja yhteyksiä itäisiin kumppanimaihin ja Keski-Aasian keskitulotason maihin, painotuksina EU:n Keski-Aasia-strategian mukaisesti ilmastonmuutos, kestäkyky, demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet. EU:n etujen mukaista on edistää

liiketoimintaympäristön ja investointi-ilmapiiirin kehitystä ja reilujen työpaikkojen luomista. Suomi on mukana Team Europe -toiminnassa Keski-Aasiassa ja EU:n yhteisohjelmoinnissa Uzbekistanissa.

- Kumppanimaiden omien varojen hyödyntämiseen ja verotuskyvyn kehittämiseen on panostettava. Lisääntyneillä verotuloilla tulisi tukea parempia julkisia palveluita varsinkin köyhimmille väestöosille.
- Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen ja monenkeskinen yhteistyö ovat keskeinen kumppanuuden alue keskitulotason maiden kanssa. Keskitulotason maiden olisi otettava kasvavaa vastuuta myös monenkeskisten organisaatioiden rahoittamisesta.
- EU:n ja jäsenmaiden tulisi tiivistää yhteistyötä Maailmanpankin kanssa, mukaan lukien Maailmanpankin maaohjelmien valmistelussa, sekä mahdollisissa yhteisissä maatason toimissa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Neuvoston kehitysyhteistyöryhmä (CODEV) on neuvotellut kevään aikana neuvoston päätelmät yhteistyöstä keskitulotason maiden kanssa. Päätelmät hyväksytään virallisesti seuraavassa sopivassa fyysisessä neuvoston kokouksessa, näillä näkymin A-kohtana työllisyys- ja sosiaalipolitiikan neuvostossa samana päivänä.

4. TAUSTA

Keskitulotason maat ovat kooltaan, väestöltään ja tulotasoltaan hyvin moninainen ryhmä. Keskitulotason maissa asuu Maailmanpankin mukaan 75 % maailman väestöstä ja 62 % maailman äärimmäisessä köyhyydessä (alle 1,90 dollarilla päivässä) elävistä ihmisistä. Maiden luokittelu keskimääräisen bruttokansantulon mukaan ei ota huomioon varallisuuden epätasaista jakaantumista valtioiden sisällä. Valtavien tuloerojen lisäksi keskitulotason maidenkin haasteena on, miten luoda lisää työpaikkoja ja edistää teollistumista. Näissä kysymyksissä keskeistä on liiketoimintaympäristön kehittäminen, korruptioon puuttuminen, köyhyyden huomiointi maiden omissa kehityssuunnitelmissa ja kotimaisten varojen ohjaaminen julkisiin palveluihin köyhimmille väestöosille.

Suomen yhteistyömaista Afrikassa mm. Kenia, Tansania, Nigeria ja Etelä-Afrikka ovat keskitulotason maita tai äskettäin nousseet siihen ryhmään. Vapaakaupan edistämisellä pyritään osaltaan vastaamaan myös keskitulotason maiden haasteisiin. Afrikan maanosan laajuisen vapaakauppasopimuksen (African Continental Free Trade Agreement, AfCFTA) toimeenpano alkoi vuoden 2021 alusta. Afrikan markkinoita leimaa kuitenkin monitasoinen ennakoiduttomuus geopolitiikan, turvallisuuspolitiikan ja kansalaisyhteiskuntien tasoilla. Toisaalta vuonna 2018 Afrikan mantereella oli puolet maailman mobiilirahatileistä ja Afrikan mobiilirahan kasvulle ennakoitaan maailman nopeimpia kasvulukuja tulevina vuosina. Afrikka on kuitenkin jäänyt pitkälti raaka-aineiden, öljyn ja mineraalien, tuottajaksi. Yritysten menestymiselle keskeistä on toiminnan vaatimustason nostaminen läpinäkyvällä sääntelyllä, toimintaedellytysten parantaminen ja toiminnan esteiden systemaattinen poistaminen. Yksi kasvun este on myös riskirahoituksen puute. Finnfund ja kehitysrahoituslaitokset tukevat private equity -rahastoja ja niiden tuen ja riskinotto-kyvyn turvin mukaan saan myös yksityistä rahaa. EU:n ja jäsenmaiden olisi myös tärkeää toimia tiiviimmässä yhteistyössä Maailmanpankin kanssa, mukaan lukien Maailmanpankin maaohjelmien valmistelussa, sekä mahdollisissa yhteisissä maatason toimissa.

EU:n vuonna 2015 sopiman Venäjä-politiikan yksi viidestä pilarista on lisätä tukea ja yhteyksiä itäisiin kumppanimaihin ja **Keski-Aasian** keskitulotason maihin. EU:n 2019 uudistamassa Keski-Aasia –strategiassa on samat painotukset kuin Suomen Keski-Aasia –kehityspoliitikassa: ilmastonmuutos, kestävyys, demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet. EU:n etujen mukaista on edistää myös liiketoimintaympäristön ja investointi-ilmapäiriin kehitystä ja reilujen työpaikkojen luomista. Suomi on mukana Team Europe -toiminnassa Keski-Aasiassa ja EU:n yhteisohjelmoinnissa (Joint Programming) Uzbekistanissa.

Suomen pääkumppaneina Keski-Aasiassa ovat olleet Kirgisia ja Tadžikistan ja kuluvasta vuodesta alkaen laajennamme kehitysyhteistyötä myös Uzbekistanissa. Tuoreen evaluaation mukaan Suomen joustava ja pitkäjänteinen kehitysyhteistyö on edistänyt myönteistä muutosta. Suomella on äskettäin ollut keskusteluja Kazakstanin kanssa, joka on perustanut kehitysyhteistyöorganisaatio KazAidin. Suomen keskeinen painopiste koulutussektori olisi tervetullut yhteistyöala.

Suomen kehitysyhteistyö **Itä-Euroopassa** keskittyy Ukrainaan, jota Suomi on tukenut vuodesta 2014 lähtien vaikeutuneen poliittisen, taloudellisen ja humanitaarisen tilanteen takia. Yhteistyösektorit ovat koulutus ja oikeusvaltiokehitys sekä ilmastonmuutos.

Keskitulotason maiden kanssa tulisi hyödyntää myös ehdollisuutta, joka on jo esim. EU:n naapuruuspolitiikan keskeinen periaate. Maiden kanssa neuvotellaan tuen prioriteeteista siten, että EU:n omat prioriteetit kussakin maassa ohjaavat tuen suuntaamista. Valitettavasti monien keskitulotason maiden kanssa on ollut haasteita käydä dialogia.

Eurooppalainen kehityspoliittinen konsensus tunnistaa keskitulotason maiden haasteet. Haasteisiin vastaamisessa yhtenä hyvänä aloitteena on ollut EU:n institutionaalisen kehittämisen välineen (Twinning) laajentaminen kumppanimaihin Afrikassa. Liiketoimintaympäristön ja yritysten toimintavalmiuksien parantamista olisi tärkeää tukea laajemmin. Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää läheistä yhteistyötä näiden maiden kanssa. Virallista kehitysapua on kuitenkin suunnattava ensisijaisesti vähiten kehittyneille ja hauraille valtioille.

EU:n ulkosuhderahoituksen periaatteena on ollut eriytetty lähestymistapa (differentiated approach) ja räätälöidyt yhteistyömuodot kehitystasoltaan erilaisten maiden kanssa. EU on pyrkinyt kohdistamaan resurssinsa maihin, joissa tarve on suurin ja jossa EU-rahoituksella on merkittävin lisäarvo. Yhteistyön eriyttäminen mahdollistaa maakohtaisen räätälöinnin ja eri välineiden esim. Euroopan kestävä kehityksen rahaston (EKKR), blending-toimintojen ja lainojen käytön.

KEO-20 Malan Paula, Älli Iina

08.06.2021

Asia

Inhimillinen kehitys

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 14.6.2021

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Paula Malan, KEO-20, paula.malan@formin.fi, 029 535 0424**Iina Älli, KEO-20, iina.alli@formin.fi, 050 314 5285****1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Ministereiden odotetaan antavan ohjausta inhimillistä kehitystä koskevien neuvoston päätelmien toimeenpanoon ja korostavan inhimillisen kehityksen roolia EU:n tavoitteiden ja arvojen edistämisessä. Rokotteiden osalta EU ja jäsenmaat ovat ottaneet askeleita rokotteiden parempaan saatavuuteen. Asiakohdassa luodaan myös katsaus mm. globaalin terveyshuippukokouksen ja toukokuun Eurooppa-neuvoston seurantaan. Keskustelussa on tarkoitus huomioida tulevat opetushuippukokoukset. Keskustelussa huomioidaan ulkosuhderahoitusvälineen (Global Europe) 20 % kasvamerkintä inhimilliselle kehitykselle.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi antaa vahvan tuen inhimillisen kehityksen päätelmien toimeenpanolle ml. inhimillisen kehityksen rahoitustavoitteen toteutuminen, koulutuksen rahoituksen kasvattaminen sekä Team Europe -lähestymistapa terveyden ja koulutuksen tukemiseksi osana pandemiasta elpymistä.
- Suomi painottaa koulutussektorin tuen kohdentamista köyhimpien maiden koulujärjestelmien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen perus- ja toisella asteella (ml. ammatillinen koulutus). Huomioimme tai painotamme erityisesti tyttöjen ja heikoimmassa asemassa olevien ml. vammaisten lasten osallistumisen, oppimistulosten parantamisen, opettajien koulutuksen kehittämisen ja inklusiivisen digitaalisen transformaation tarpeet.
- Suomi tukee komission ja jäsenmaiden yhteistä näkemystä koulutukseen liittyvän kestävä kehityksen tavoitteen SDG4-arkkitehtuurin uudistamistarpeista ja tavoitteista Global Education -kokouksessa.
- Suomi tukee yhteistä viestintää EU:n apulupauksesta Global Partnership for Education -rahastolle GPE:n apulupauskokouksessa.
- Suomi pitää EU:n rokotejakelumekanismin toteutusta ja toimintaa tärkeänä ja sen kuuluu olla COVAX:in lisäksi jäsenmaiden päätyökalu rokotesolidarisuuden edistämiseksi. Suomi on tarvittaessa valmis tukemaan myös muita keinoja rokotesaatavuuden parantamiseksi matalan ja keskitulotason maissa.

- Koronapandemian taltuttamisessa on tärkeää, rokotesaatavuuden edesauttamisen lisäksi, tukea Team Europe -aloitteita, jotka painottavat muun muassa yleisten terveysjärjestelmien vahvistamista.
- Terveyspalveluiden tulee olla kokonaisvaltaisia ml. seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet.
- Terveysturvallisuuden osalta Suomi pitää tärkeänä globaalien rakenteiden lisäksi maatason rakenteiden vahvistamista.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Portugalin kaudella neuvoston kehitysyhteistyöryhmässä (CODEV) on laadittu neuvoston päätelmät inhimillisestä kehityksestä. Päätelmät hyväksytään virallisesti seuraavassa sopivassa fyysisessä neuvoston kokouksessa, näillä näkymin A-kohtana työllisyys- ja sosiaalipolitiikan neuvostossa samana päivänä.

4. TAUSTA

Suomi on aktiivisesti osallistunut neuvoston päätelmien valmisteluun. Suomen tavoitteet on huomioitu päätelmissä erittäin hyvin. Suomi korosti ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa, terveyttä ja koulutusta inhimillisen kehityksen edellytyksinä tuomalla esiin myös ruokaturvan, erityisesti kouluruokailun merkityksen. Suomi pitää tärkeänä COVAX:in ja EU:n rokotejakelumekanismin hyödyntämistä EU:n rokotesolidaarisuustavoitteissa. Terveysjärjestelmien vahvistaminen on pandemian hoidossa erittäin tärkeää. Suomi korostaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuden sisällyttämistä kaikkeen terveyspalveluiden vahvistamista ajavaan työhön. Suomi on painottanut koulutuksen kehitysavun suuntaamista etenkin köyhimmillä maille ja heikoimmassa asemassa oleville tukien koulutusjärjestelmien kokonaisvaltaista kehitystä perus- ja toisella asteella (ml. ammatillinen koulutus) ja huomioiden erityisesti tyttöjen ja heikoimmassa asemassa olevien ml. vammaisten lasten osallistumisen, oppimistulosten parantamisen, opettajien koulutuksen kehittämisen ja inklusiivisen digitaalisen transformaation tarpeet.

Koronapandemia ja rokotejakelu

Koronapandemia on korostanut monenvälisen yhteistyön merkitystä (varautumiselle ja vasteelle maailmanlaajuisesti). Suomi on sitoutunut rokotesolidaarisuuteen ja osallistuu EU-maiden sitoumukseen vähintään 100 miljoonan annoksen lahjoittamisesta vuoden loppuun mennessä. Tämä kohdennetaan pääasiassa COVAX:in kautta. EU:n yhteinen tavoite on lahjoittaa rokotteita yhteensä 100 miljoonaa annosta. Tämä on määrä toteuttaa sen jälkeen, kun EU on saanut rokotettua 70 % alueensa aikuisväestöstä (mahdollisesti kesän aikana).

EU on COVAX-rokote yhteistyömekanismin merkittävä tukija. EU:n ja sen jäsenmaat ovat rahoittaneet COVAX:ia tähän mennessä yhteensä n. 2,8 miljardilla eurolla. EU:ssa valmistellaan mekanisme, jonka avulla jäsenmaat voisivat myydä edelleen ja lahjoittaa rokotteita, ml. COVAX:in kautta. Yksityiskohdissa on ratkaistavaa esim. vastuukysymysten osalta. Muutamat EU-maat (esim. Ranska) ovat käynnistäneet lahjoituksia. Suomi pitää tätä työtä tärkeänä ja on pitänyt esillä erityisesti humanitaaristen tarpeiden täyttämistä. Mekanismit mahdollistaa myös rokotteiden lahjoittamisen EU:n naapurustoon.

Suomi on antanut (ml. jo maksettu tuki ja suunniteltu tuki) kansainvälistä koronatukea tähän mennessä kaikkiaan 107 MEUR. Kansallisesti Suomi tukee COVID-19 -rokotteiden ja lääkkeiden tutkimusta ja

kehittämistä Suomen Akatemian kautta 10 miljoonalla eurolla ja diagnostiikan kehittämistä THL:n kautta 6 miljoonan euron määrärahalta.

Suomi julkaisi aikomuksensa tukea COVAX AMC -mekanismia 10 miljoonalla eurolla vuonna 2021, 2.6.2021 pidetyssä Gavi COVAX AMC -rahoituslupauskokouksessa. COVAX AMC (Advanced Market Commitment) on ennakko-ostosopimusmekanismi, joka on suunnattu kehitysmaiden tarpeisiin. Kyseinen tuki odottaa vielä sisäisen budjetin tarkistusta ja rahavaliokunnan puoltaa. Kokouksen yhteydessä mainittiin myös valmisteilla oleva Suomen hankkimien rokotteiden jakaminen COVAX:in kautta. Lisätalousarvion yhteydessä tarkoitukseen varataan 10 MEUR, jonka avulla toteutetaan yli 3 MEUR AstraZeneca ja Johnson&Johnson -rokoteannoksen lahjoitus. Rokotteiden lahjoittamisella ei ole vaikutusta kansallisen rokotushjelman etenemiseen. Lahjoitukset voisivat käynnistyä loppukesällä. Tämä tuki edellyttää vielä eduskunnan päätöstä sekä erillisiä päätöksiä varsinaisesta rokotteiden luovuttamisesta.

Suomelle on myös ollut tärkeää tuoda esiin, että esim. seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin (SRHR) liittyvät palvelut ovat olleet monissa maissa vaikeasti saatavilla pandemian myötä. EU:n yhteisissä Team Europe -aloitteissa Suomi haluaa nähdä terveyspalvelut kokonaisvaltaisina ml. SRHR-kysymykset.

G20-ryhmän Roomassa 21.5.2021 globaaleja terveystkysymyksiä käsittelemään kokoontunut huippukokous hyväksyi koronapandemian seurauksia ja jatkotoimia koskevan Rooman julistuksen. Merkittävä osa julistusta käsittelee sitä, miten julistuksen yleishyödyllisiksi toteutettavien rokotteiden valmistuskapasiteettia saadaan lisättyä WTO-sopimusten ja olemassa olevien rakenteiden puitteissa siten, että voidaan toteuttaa nopeasti maailmanlaajuinen rokotuskampanja pandemian päättämiseksi ja talouskasvun käynnistämiseksi. Rokotetuotannon kasvattaminen on Suomen ja EU:n näkemyksen mukaan keskeistä globaalin rokote kattavuuden saavuttamiseksi.

Suomi (samoin kuin EU) on toistaiseksi arvioinut, että immateriaalioikeudet eivät ole este rokotetuotannon kasvattamiselle vaan pula rokotteista johtuu mm. koronapandemian takia räjähtäneestä globaalista kysynnästä ja tuotannon pullonkauloista. Jos kävisi ilmi, että patenttioikeudet olisivat merkittävästi esteenä rokotetuotannon kasvattamiselle, tähän täytyisi etsiä ratkaisua.

Suomessa ja EU:ssa vallitsevan näkemyksen mukaan teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmä on omalta osaltaan kannustanut koronarokotteiden ja -lääkkeiden nopeaan kehittämiseen sekä vauhdittanut keksintöjen leviämistä patenttien lisensoinnin kautta. TRIPS-sopimus muodostaa kehyksen yhteistyölle, jonka avulla koronarokotteita on pystytty saamaan markkinoille ennätysnopeasti. Sopimuksen tilapäinen jäädyttäminen saattaisi luoda epävarmuutta, joka voisi tässä tilanteessa heikentää rokotteiden ja lääkkeiden saatavuutta entisestään.

Koulutus

Koronapandemia on aiheuttanut ennen näkemättömän koulutuksen kriisin, joka on iskenyt kaikkein voimakkaimmin heikoimmassa asemassa oleviin ja joka uhkaa entisestään edellytyksiä kestävä kehityksen koulutustavoitteen saavuttamiselle. Koulutuksen rahoituskulun odotetaan kasvavan merkittävästi erityisesti köyhimmissä maissa, joissa pandemia on supistanut myös talouskasvun edellytyksiä. Yli puolet globaalista koulutuksen kehitysavusta tulee EU:lta ja sen jäsenmailta. Pelkästään komission kehitysrahoitus koulutukseen on ollut miljardin vuosiluokkaa. On tärkeää, että paitsi komissio, myös jäsenmaat sitoutuvat koulutuksen kehitysrahoituksen kasvattamiseen. Samalla avun tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tavoitteena on myös se, että EU ja jäsenmaat ovat entistä näkyvämpi ja vaikuttavampi globaali toimija koulutuksen kehittämisessä.

Koulutukseen kohdentuvan avun tuloksellisuuden vahvistamiseksi ja kestävän kehityksen koulutustavoitteen (SDG 4) tukemiseksi on UNESCO:n Global Education -ministerikokouksessa lokakuussa 2020 käynnistetty SDG4-globaaliarkkitehtuurin reformiprosessi. Prosessin tavoitteena on entistä toimivampi koordinaattorakenne, joka vahvistaisi globaalia poliittista sitoutumista koulutustavoitteen edistämiseen, parantaisi eri toimijoiden vastuuvollisuutta ja yhteistyötä. Esitys uudistetusta SDG4-globaaliarkkitehtuurista on tarkoitus viimeistellä lähiaikoina ja hyväksyä 13.7.2021 järjestettävässä ylimääräisessä GEM-kokouksessa. Euroopan komissio (DG INTPA) on osallistunut UNESCO:n yhdessä Norjan kanssa puheenjohtaman prosessin työryhmään ja konsultoinut jäsenmaita kiittävästi. Suomi on seurannut asiaa aktiivisesti UM:n ja OKM:n tiiviissä yhteistyössä painottaen monenkeskisten toimijoiden sitouttamisen ja yhteistyön vahvistamisen tärkeyttä sekä olemassa olevien rakenteiden vahvistamista. Esityksessä uudistuneesta koordinaattorakenteesta ehdotetaan korkean tason ohjausryhmän (high level apex body) perustamista. Suomi pitää tärkeänä, että uuteen koordinaatiomekanismiin rakennettaisiin entistä vahvempi linkitys YK:n pääsihteerin, mikä kannustaisi globaalitoimijoiden yhteistyötä ja synergioita sekä lisäisi toimien poliittista painoarvoa ja jäsenmaiden sitoutumista. On tarpeen täsmentää, mikä muu käytännössä muuttuisi nykytilaan verrattuna ja miten korkean tason ohjausryhmä pystyisi vaikuttamaan muiden olemassa olevien globaalimekanismien ja -toimijoiden työhön. Lisäksi on avoinna, missä määrin uuden rakenteen kautta pystyttäisiin fokusoimaan kehittyvien maiden keskeisimpien koulutuskysymysten ratkaisuun huomioiden laaja SDG4-agenda, joka velvoittaa kaikkia maita.

Global Partnership for Education -rahasto on maailman suurin koulutukseen keskittynyt kehitysrachasto joka ohjaa lahjamuotoista rahoitusta koulutuksen kehittämiseen etenkin köyhimmissä ja hauraissa maissa. Rahaston tavoitteena on mobilisoida 5 miljardia dollaria koulutuksen kehittämiseen sen käynnistyneellä strategiakaudella v. 2021-2025. Suomi on antanut jo ennakoon 25 MEUR apulupauksensa osana GPE:n varainkeruukampanjaa, joka huipentuu heinäkuussa 2021 Lontoossa järjestettävään Global Education Summit -apulupauskokoukseen. Myös monet muut EU-maat ja komissio rahoittavat GPE:tä ja osa maista on Suomen tapaan julkistanut apulupauksensa ennakoon. Komissio on ehdottanut jäsenmaille yhteistä viestintää komission ja jäsenmaiden apulupauksista kokouksen yhteydessä. Suomi kannattaa ehdotusta.

Myös komission kansainvälisten kumppanuuksien pääosasto (DG INTPA) suunnittelee opetushuippukokouksen järjestämistä komissaari Urpilaisen johdolla. Kokous järjestetään alustavien suunnitelmien mukaan alkuvuodesta 2022. Suomi on ilmaissut kiinnostuksestaan osallistua kokouksen valmisteluun yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa.

LIITTEET

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, koulutus, koronavirukset
Hoitaa	OKM, STM, UM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, PLM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM
